

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาไทยเป็นมรดกอันมีค่าซึ่งที่บรรพบุรุษไทยได้สร้างสรรค์ไว้ให้ชนรุ่นมิใช้สืบทอดกันมา เพื่อเป็นเครื่องมือสืบทอดวัฒนธรรม เป็นเครื่องมือติดต่อสื่อสารทำความเข้าใจระหว่างกัน ถิ่นทอดความรู้ความคิด ศึกษาแสวงหาความรู้ ตลอดจนใช้เป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพต่าง ๆ จึงกล่าวได้ว่า ภาษาไทยมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนไทย ทำให้คนไทยมีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และทำให้สามารถธำรงความเป็นชาติไว้ได้จนถึงปัจจุบัน ดังนั้นการใช้ภาษาไทยได้ถูกต้องและมีประสิทธิภาพจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่คนไทยทุกคนควรตระหนัก ถิ่นปฏิบัติ และปลูกฝังแก่ชนรุ่นต่อ ๆ ไป เพราะนอกจากจะเป็นวิถีทางหนึ่งที่จะช่วยรักษาภาษาไทยและชาติไทยให้มั่นคง ดังที่กล่าวแล้วนั้น ยังเป็นวิถีทางที่จะนำไปสู่การพัฒนาความรู้ความสามารถเฉพาะบุคคล อันจะส่งผลไปสู่การพัฒนาประเทศชาติอีกด้วย ดังพระราชบัญญัติตอนหนึ่งในบทคัดย่อปริญญาโทในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ (2533 : 437) ว่า

ภาษาไทยเป็นเครื่องมือแสดงความรู้ความคิดและวัฒนธรรมไทยเป็นเครื่องหมายแสดง ความเก่าแก่ มีการสืบทอดความเจริญจากบรรพบุรุษมาเป็นระยะเวลาชยาวนาน ภาษาไทย มีวิวัฒนาการของการเขียนมากกว่า 700 ปี ดังมีหลักฐานการใช้ภาษาไทยบันทึกข้อความใน หลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงมหาราชและวรรณคดีไทยสมัยต่าง ๆ ข้อเขียนเหล่านี้ได้ แสดงความรุ่งเรืองของชาติไทย บันทึกความเป็นไปในสังคมไทย แนวความคิด ค่านิยม ขนบธรรมเนียมและวิชาความรู้ต่าง ๆ ของปู่่าดาสายที่สืบทอด ๆ กันมา ซึ่งจะ เป็นรากฐานความรู้สำหรับพัฒนาบ้านเมืองไทยสืบต่อไปได้ การมีทักษะในการเข้าใจและ สามารถใช้ภาษาไทยได้เป็นอย่างดี จึงมีความสำคัญยิ่งสำหรับชนชาวไทยทั้งปวง

จากความสำคัญของภาษาไทยดังที่กล่าวข้างต้น คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2520 : 6) จึงได้กำหนดนโยบายในการจัดการศึกษาของรัฐไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 หมวดที่ 2 ข้อที่ 13 ข้อหน้าที่ 2 ว่า "รัฐพึงจัดการศึกษาให้ประชาชนชาวไทยทุกคนสามารถใช้ภาษาไทยได้เป็นอย่างดีในการติดต่อทำความเข้าใจกัน" กระทรวงศึกษาธิการก็ได้สนองตอบนโยบายการจัดการศึกษาของชาติข้อนี้ โดยกำหนดให้วิชาภาษาไทยเป็นวิชาบังคับในการศึกษาทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

การเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในโรงเรียนจะทำให้นักเรียนสามารถใช้ภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพตามที่หลักสูตรกำหนดเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับการจัดการเรียนการสอนหรือพฤติกรรมการสอนของครูเป็นสำคัญ เพราะครูคือผู้ใช้หลักสูตร ดังที่ สุจริต เพียรชอบ (2534 : 23) กล่าวว่า "ครูเป็นบุคคลสำคัญที่ทำให้หลักสูตรสัมฤทธิ์ผลตามจุดหมายที่กำหนด เพราะครูเป็นผู้นำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ หลักสูตรที่เขียนขึ้นนั้นแม้จะหรูหราเพียงใดก็ตาม หากครูไม่นำไปปฏิบัติหรือปฏิบัติไม่ถูกต้อง หลักสูตรนั้น ๆ ก็ไม่มีทางที่จะสัมฤทธิ์ผลได้"

สำหรับสภาพการเรียนการสอนภาษาไทยที่ผ่านมานั้น พฤติกรรมการสอนของครูภาษาไทยยังไม่สามารถทำให้การเรียนการสอนภาษาไทยประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ดังจากผลการตรวจสอบคุณภาพการศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2529 (กรมวิชาการ, 2530 : 99) ที่พบว่า นักเรียนทั่วประเทศสอบวิชาภาษาไทยได้คะแนนถึงเกณฑ์ 50 % (ผ่าน) เพียงร้อยละ 9 และถึงเกณฑ์ 60 % (พอใช้) เพียงร้อยละ 1 และจากผลการวิจัยเพื่อพัฒนาสมรรถภาพของครูระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่ปฏิบัติงานสอนในปี 2529 โดยคณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ (2530 : 213) พบว่า "พฤติกรรมการสอนของครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาที่ต้องปรับปรุงแก้ไข คือ การใช้สื่อการสอน การวัดและประเมินผล การนำเข้าสู่บทเรียน กิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมและเป็นที่น่าสนใจของนักเรียน การสื่อสารและการเสริมแรง การควบคุมชั้นและการจัดการ"

เห็นได้ว่าผลการตรวจสอบคุณภาพการศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2529 และผลการวิจัยเพื่อพัฒนาสมรรถภาพของครู ในปีการศึกษาเดียวกันนั้น มีความสอดคล้องเป็นเหตุเป็นผลกัน กล่าวคือ เนื่องจากครูมีพฤติกรรมการสอนที่ยังไม่เหมาะสมจึงส่งผลให้นักเรียนมีคุณภาพการศึกษาดูต่ำกว่าเกณฑ์ถึงร้อยละ 90 ซึ่งปัจจัยที่เป็น

สาเหตุของสภาพการเรียนการสอนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาที่กล่าวมานั้น ก็คือ ปัญหาการใช้หลักสูตร ดังที่ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ (2529) ได้ศึกษาพบปัญหาการใช้หลักสูตรของครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายที่สำคัญปัญหาหนึ่ง คือ "ครูส่วนใหญ่ยังไม่เปลี่ยนพฤติกรรมการสอนยังคงเป็นศูนย์กลางการเรียนการสอนอยู่เช่นเดิม นักเรียนเป็นเพียงผู้ฟังและปฏิบัติตามที่ครูแนะนำ ไม่ค่อยมีโอกาสแสดงออกด้วยตนเอง" โดยทั่วไปแล้วธรรมชาติของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาเป็นวัยที่ชอบซักถาม ชอบแสดงออก ชอบทำกิจกรรม ดังนั้นพฤติกรรมการสอนของครูเช่นที่ศูนย์พัฒนาหลักสูตรศึกษาพบนั้นจึงไม่เหมาะสมกับสภาพของนักเรียน ไม่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการพัฒนาทางด้านสติปัญญาและทักษะการใช้ภาษา ทั้งยังทำให้นักเรียนมีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชาภาษาไทย ดังที่ พะอบ โปชะกฤษณะ (2534 : 124) ได้กล่าวถึงปัญหาในการเรียนการสอนภาษาไทย ซึ่งสรุปได้ว่า ปัญหาการเรียนการสอนภาษาไทยที่สำคัญในปัจจุบันคือ นักเรียนและนักศึกษาขาดทักษะในการทำความเข้าใจและไม่สามารถใช้ภาษาได้ดี ซึ่งสาเหตุของปัญหานี้ใน ส่วนที่เกิดจากตัวครูและวิธีสอนของครูก็คือ การที่ครูสอนภาษาไทยโดยเล็งผลเลิศและละเอียดในเรื่องหลักเกณฑ์มากเกินไป รวมทั้งการใช้วิธีสอนที่ไม่เหมาะสมกับผู้เรียน อันทำให้นักเรียนมีความรู้สึกว้าวิชาภาษาไทยเป็นวิชาที่ยาก ไม่น่าสนใจหรือไม่มีคุณค่าต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียน และไม่เข้าใจว่าบทเรียนที่เรียนไปนั้นจะนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างไร

สภาพการเรียนการสอนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษา รวมทั้งปัญหาการใช้ภาษาของ เขาชนที่เป็นอยู่นี้ พะอบ โปชะกฤษณะ (2534 : 125-126) ได้กล่าวถึงสาเหตุและแนวทางแก้ไขซึ่งสรุปความได้ว่า แท้จริงแล้วปัญหาการใช้ภาษาไทยที่เกิดขึ้นนี้หาได้เกิดจากครูผู้สอน หรือวิธีสอนของครูภาษาไทยฝ่ายเดียว แต่เกิดจากตัวนักเรียนเอง หลักสูตร เอกสารประกอบการสอน ผู้บริหารโดยตรงและในระดับสูง รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้อง อาทิ ครูวิชาอื่น ๆ ผู้ปกครอง เพื่อนฝูง สื่อมวลชน ฯลฯ ด้วย ดังนั้นในการแก้ปัญหาการใช้ภาษาไทยจึงควรได้รับความร่วมมือจากบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย แต่เนื่องจากครูภาษาไทยเป็นผู้ที่มีหน้าที่โดยตรง มีโอกาสเป็นตัวอย่างที่ดี ชี้แนะ และแก้ไขการใช้ภาษาของนักเรียน เพราะเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด ครูภาษาไทยจึงเป็นบุคคลที่จะแก้ปัญหานี้ได้ดีกว่าผู้อื่น

ครูภาษาไทยเองก็ตระหนักในบทบาทและหน้าที่ของตนในอันที่จะแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด ดังจากผลการวิจัยของ ดติษา โสรัสสุระโต (2524 : 86) ชำนาญ ม่วงศรีศักดิ์ (2527 : 94) และฉวีวราภ จารุวัฒนพันธ์ (2531 : 85) ที่ปรากฏผลตรงกันว่า ครูภาษาไทยมีความต้องการการนิเทศด้านวิธีสอนและกิจกรรมประกอบการสอน ด้านอุปกรณ์การสอนและสื่อการสอน และด้านการประเมินผลการเรียนซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมศิริ ชัยศุภมงคลลาภ (2531 : 121-122) ที่พบว่าครูภาษาไทยมีความต้องการพัฒนาสมรรถภาพด้านการเรียนการสอน ซึ่งได้แก่ การวางแผนการสอน วิธีสอน การผลิตและการใช้สื่อการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับความต้องการการนิเทศและความต้องการพัฒนาสมรรถภาพของครูภาษาไทยที่นำมากล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่าครูภาษาไทยเข้าใจถึงปัญหาการเรียนการสอนที่เป็นอยู่และมีความต้องการที่จะแก้ไข ปรับปรุงพฤติกรรมการสอนของตน เพื่อให้การเรียนการสอนวิชาภาษาไทยเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ประกอบกับคำกล่าวของ ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2531 : 407) ที่ว่า "การศึกษาเกี่ยวกับครูในแง่มุมต่าง ๆ เช่น การศึกษาความต้องการ ความคาดหวังของครู ลักษณะและบุคลิกภาพของครู ลักษณะของครูในอุดมคติ งานที่ครูทำเป็นประจำ รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคของการเป็นครู เหล่านี้จะทำให้ครูเข้าใจตัวเองมากขึ้น" และจากแนวคิดของ วรศักดิ์ เพ็ชรชอบ และสุจิต เพ็ชรชอบ (2522 : 2) ว่า

ผู้ที่เกี่ยวข้องกับจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา

. . . ควรที่จะได้ศึกษาถึงลักษณะและความต้องการของวัยรุ่น เพื่อที่จะได้จัด

สภาพการณ์ สิ่งแวดล้อม หลักสูตร การเรียน การสอน กิจกรรมและประสบการณ์

ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง ทั้งนี้เพื่อให้เด็กวัยรุ่นซึ่งเป็นผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาได้

รับประโยชน์จากโรงเรียนให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้

นั้น ทำให้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรศึกษาพฤติกรรมการสอนภาษาไทยที่พึงปรารถนาของครูภาษาไทย เพื่อเป็นโอกาสให้ครูได้สำรวจความต้องการของตน ได้ตระหนักถึงผลที่นักเรียนจะได้รับจากพฤติกรรมการสอนของตน อีกทั้งควรศึกษาพฤติกรรมการสอนภาษาไทยที่พึงปรารถนาตามการรับรู้ของนักเรียนด้วย เพื่อครูภาษาไทยจะได้ทราบว่าคุณลักษณะใดที่นักเรียนต้องการ ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อครูภาษาไทย ในการนำไปเป็นแนวทาง

ในการปรับพฤติกรรมการสอนของตนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน เป็นแนวทางแก่ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ ในการให้คำแนะนำหรือจัดการนิเทศแก่ครูภาษาไทย ให้สามารถปรับพฤติกรรมการสอนของตนให้สอดคล้องกับความต้องการของหลักสูตร ที่ต้องการ ให้นักเรียนสามารถสื่อสารในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพตามวัยและศักยภาพของแต่ละบุคคล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสอนภาษาไทยที่พึงปรารถนาของครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน และด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและการควบคุมชั้นเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนภาษาไทยที่พึงปรารถนาตามการรับรู้ของครูภาษาไทยและนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. พฤติกรรมการสอนภาษาไทยที่พึงปรารถนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน และด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและการควบคุมชั้นเรียนนี้ ผู้วิจัยถือว่าเป็นพฤติกรรมการสอนที่ส่งผลให้การเรียนการสอนวิชาภาษาไทยบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
2. ข้อมูลจากคำตอบในแบบสอบถามของครูภาษาไทยและนักเรียน และข้อมูลจากคำตอบในแบบสัมภาษณ์ครูภาษาไทยดีเด่น ผู้วิจัยถือว่าเป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้
3. ครูภาษาไทยดีเด่นเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างประชากรครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรเป็นครูที่สอนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และนักเรียนที่ศึกษาอยู่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2535 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1

2. ศึกษาพฤติกรรมการสอนภาษาไทยที่พึงปรารถนาเฉพาะในชั่วโมงสอน ซึ่งครอบคลุมพฤติกรรม 4 ด้าน คือ

2.1 ด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอน ศึกษาเฉพาะพฤติกรรมของครูเกี่ยวกับการเตรียมการสอน การดำเนินการเรียนการสอน กลวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน

2.2 ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ศึกษาเฉพาะพฤติกรรมของครูในการใช้สื่อการเรียนการสอน

2.3 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน ศึกษาเฉพาะพฤติกรรมของครูในการดำเนินการใช้วิธีการเพื่อวัดความสามารถและประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้นักเรียน

2.4 ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและการควบคุมชั้นเรียนศึกษาเฉพาะพฤติกรรมของครูเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และการควบคุมนักเรียนให้มีส่วนร่วมและมีพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเรียน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ครู หมายถึง ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2535 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1

นักเรียน หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2535 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1

ภาษาไทย หมายถึง วิชาภาษาไทยที่เป็นวิชาบังคับแก่นในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้แก่ ราชวิชาภาษาไทย ท101 ท102 ท203 ท204 ท305 และ ท306

การรับรู้ หมายถึง ความเห็นหรือข้อคิดเห็นของครูภาษาไทยและนักเรียนต่อ พฤติกรรมการสอนของครูภาษาไทยที่ปรารถนาให้เกิดขึ้น

พฤติกรรมการสอนที่พึงปรารถนา หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกที่ดีและ เหมาะสมของครูในขณะที่ทำการสอนวิชาภาษาไทย ซึ่งครูภาษาไทยและนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตอนต้นปรารถนาให้เกิดขึ้น

เขตการศึกษา 1 หมายถึง อาณาเขตที่รวมหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินการ ศึกษา ซึ่งแบ่งตามสภาพภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม อันได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกองการ มัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในจังหวัด นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ และสมุทรสาคร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เป็นเครื่องกระตุ้นให้ครูภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาได้ตระหนักถึงความ สำคัญของพฤติกรรมการสอน
2. เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงพฤติกรรมการสอนของครูภาษาไทยให้มี ประสิทธิภาพ และเป็นไปในแนวทางที่พึงปรารถนาของครูและนักเรียน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย